

RIVIERENHOF

Vintage Rivierenhof

Op wandel door het verleden



Provincie
Antwerpen





Hip hip hoera, er is er eentje jarig!
Hip hip hoera, en daarom is het feest!

Het Rivierenhof viert in 2023 zijn 100ste verjaardag als openbaar park. Deze Eeuweling verdient dus een bloemetje. En een ontdekkingstocht. Er bestaat immers een schat aan prachtig oud fotomateriaal van het Rivierenhof. En die hebben we nu uit de kast gehaald.

De route start aan het Infopunt Domeinwacht. Hier hebben de domeinwachters van het Rivierenhof hun uitvalsbasis.

De **cijfers** op het plan verwijzen naar foto's die op groot formaat in het park opgesteld staan.

De **letters** op het plan verwijzen naar extra foto's in de brochure.

Volg de **uitgestippelde route op het plan** en neem een duik in het verleden.

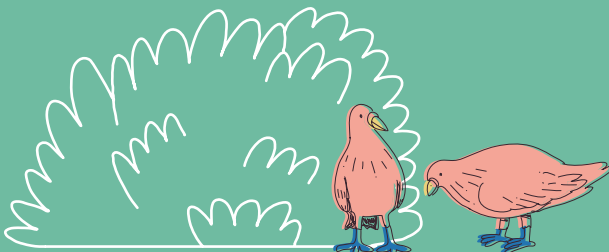
Veel plezier!



Start- en eindpunt
van de
Vintage wandeling



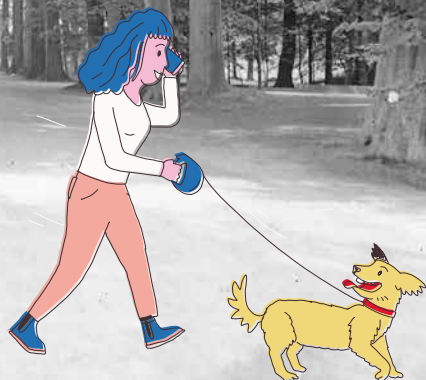
Je vindt de kaart ook op het einde van
deze wandelbrochure.





De eerste domeinwachters in 1923 zijn vooral oud- strijders van WOI en gepensioneerde gendarmes. Hun wachterslokaal is het huidige Sprookjeshuis. Met hun strenge uniformen en grote snorren zien ze er indrukwekkend uit. Hoofdwachter Paul Henri Van Dijck staat centraal in het midden. Hij is de grootste van de groep. De wachters op de achterste rij moeten op boomstammetjes staan om boven de anderen uit te komen.

Deze foto is zo'n 100 jaar oud. Vandaag ziet het er nog net hetzelfde uit. In de verte komt het kasteel tussen de bomen piepen. Links loopt de weg die naar de werkhuizen leidt. Iets verder aan de rechterzijde loopt de weg naar het Infopunt Domeinwacht. Het zwarte stipje op de foto is een fietser. 100 jaar geleden golden strenge regels voor fietsers in het park. Zo mocht er na 14u niet meer gefietst worden, en op sommige paden was fietsen verboden. Als je de regels niet volgde, stelden de domeinwachters een proces verbaal (PV) op. Het tweede PV dat ooit werd opgesteld in het park, op 30 mei 1923 om 9u 's morgens, gaat over twee 'rijwielmakers' die te snel rijden met de fiets. Corneille Frans De Lauwer en Frans Corneille Kranen, 16 en 19 jaar oud, breken na ondervraging: 'Wij bekennen ons vermaak te vinden met alhier zo zeer snel te willen rijden.'



B

1

Op de heuvel staat een mooi wit tempeltje ter ere van Diana, de godin van de jacht. Deze Dianatempel dateert waarschijnlijk uit het einde van de 18de eeuw. In de jaren '20 van de 20ste eeuw doet de tempel dienst als ijssalon. Er staan stoeltjes en tafels en de heuvel kan beklommen worden via een trapje. De onderste treden zijn nog net zichtbaar tussen de bomen aan de rechterkant van de foto. In 1952 wordt de tempel afgebroken. Met het puin wordt de ijskelder onder de tempel gevuld. Enkel de trap overleeft de afbraak. Je kunt hem vandaag nog steeds terugvinden. Als je de treden beklimt, stap je terug in de tijd.



Het park is mooi in alle seizoenen, dat bewijzen deze twee foto's. De eerste foto is een winterbeeld. Een dik pak sneeuw bedekt alles. Een klein paadje is sneeuwvrij gemaakt voor de parkbezoekers. De andere foto is een zomerbeeld. Een domeinwachter poseert met zijn trouwe viervoeter. Twee mannen en een meisje kijken toe. Verstopt achter de brugleuning en de bosjes zitten twee mensen op een bank te keuvelen.



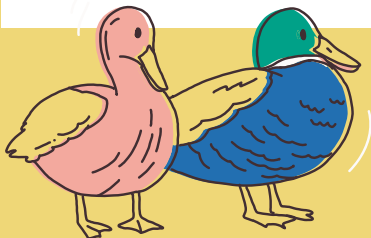


3825

C

2

In de jaren voor WOII worden er toneelvoorstellingen in openlucht gespeeld op deze heuvel voor de Dianatempel. De heuvel dient als podium en de toeschouwers zitten op de grasvlakte aan de voet van de heuvel. Het tempeltje zelf wordt gebruikt als kleedruimte.





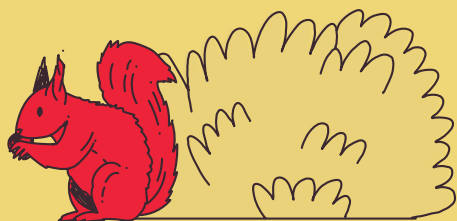
Tussen de bedrijven door vinden de acteurs de tijd om even te poseren voor de fotograaf. De vrouwen zien er stralend uit in hun prachtige 'flapperdress'. Dit modeverschijnsel was typisch voor de jaren '20 van de 20ste eeuw. Na WOI krijgen vrouwen eindelijk meer vrijheid in hun kledijkeuze. Strenge korsetten worden vervangen door lossere jurken tot net onder de knie, mouwloos en met een lage taille. Hierbij hoort ook een korter kapsel, tot net onder de oren. De mannen zijn gekleed in legeruniformen. Links vooraan zien we het krukje en de tekstbladen van de souffleur. Die was waarschijnlijk even naar het toilet, of was de fotograaf van de dienst.

De stoelen en tafels op het terras van het kasteel staan netjes opgevouwen bij elkaar. Er hangen bladeren aan de bomen, dus deze foto is waarschijnlijk gemaakt in de lente of de vroege herfst. Helemaal links blinkt een glazen dak tussen de bladeren. Dit is de orangerie of wintertuin van het kasteel. Planten die niet goed tegen de koude kunnen, mogen hier overwinteren.



3

Een van de belangrijkste taken van de werkmannen in het park is het onderhouden van vijvers en grachten. Dit gebeurt louter met mankracht. Slib, plantenresten en afval worden met een schop uit de gracht gehaald en afgevoerd met een houten kruiwagen. Ook de wanden van de gracht worden bijgewerkt.



4

Een wandelaar poseert in zijn zondagse outfit met een wandelstok voor de fotograaf. Op een heuveltje op de achtergrond staat de Sterhut. Om het Sterbos nog aantrekkelijker te maken, staan er kleine gebouwtjes. Vanuit de Sterhut observeren de adellijke eigenaars en hun bezoekers de omgeving. Achter de Sterhut, aan de Turnhoutsebaan, stond tot 1975 het weeshuis 'De Twee Gezusters'.



5

We staan middenin het Sterbos. Centraal rechts tussen de bomen schemert het kasteel door. Links tussen de stammen ontwaren we nog net de brug die van de Dianatempel naar het kasteel leidt. Verstoep tussen de begroeiing zitten mensen op banken te genieten en uit te rusten. Dit bos is aangelegd in de 17de eeuw. Er groeien vooral beuken. Slingerende paden en doorkijkjes zorgen ervoor dat een boswandeling nooit saai wordt.



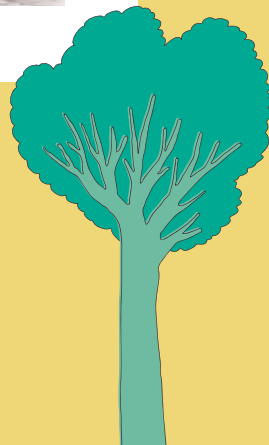
Vanaf het einde van de 18de eeuw staat de Sterhut op deze heuvel aan de rand van het kasteelpark. Na 1921 wordt de hut gebruikt als wachterslokaal, woning, verstoppplaats voor wapens van het verzet en kunstenaarsatelier. In 1979 gaat hier het eerste Sprookjeshuis van start. In datzelfde jaar waait een grote beuk om tijdens een storm, die bovenop de Sterhut valt. Het huisje wordt volledig vernield, enkel de heuvel blijft over.

We verlaten even het park en wandelen een stukje via de Turnhoutsebaan. Voor 1921 was het Rivierenhof privé- eigendom en dus niet toegankelijk voor het publiek. Buurtbewoners en voorbijgangers konden enkel binnengluren tussen de spijlen van het hekwerk.



6

Via de Jezuietenpoort wandelen we het park weer binnen. De poort draagt het jaartal 1741. In 1618 komt het domein 'Ter Rivieren' in handen van de Jezuieten. Zij gebruiken het als buitenverblijf tot in 1773. Rechts op de poort is een bordje zichtbaar. Hierop staat dat ruiters en rijtuigen via de Sterckshoflei het park binnen moeten rijden.





Achter de Jezuïetenpoort ligt de Jezuïetendreef. Tot enkele jaren geleden groeiden er twee dubbele rijen imposante beuken langs de dreef. Toen de tijd hen had ingehaald, werden ze vervangen door de huidige bomen. Nu is het enkel een kwestie van geduld tot de Jezuïetendreef terug in haar oude glorie hersteld is.

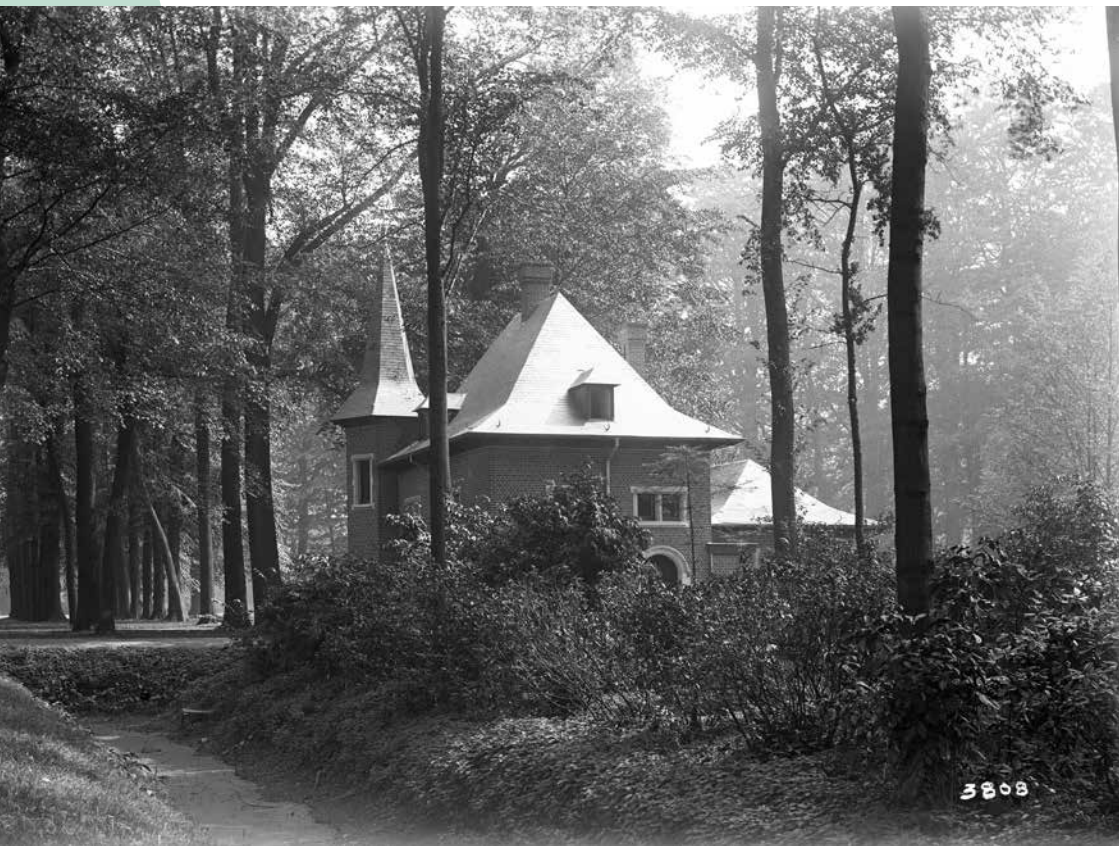


7



Het Sprookjeshuis wordt in 1924 verbouwd als woning voor de eerste hoofdwachter Paul Henri Van Dijck. Maar die blijft liever in zijn eigen huis wonen. Het gebouw wordt dan maar als wachterslokaal in gebruik genomen. De domeinwachters hebben hier hun hoofdkwartier tot 1938. Dan verhuizen ze naar de kelder van het Infopunt Domeinwacht. Het huisje doet daarna dienst als rustlokaal voor de werkmannen van het park, als omkleedruimte voor een voetbalploeg, als bureau voor de parkdirecteur en sinds 1982 als Sprookjeshuis.





Gluur even tussen de bomen naar de voorkant van het Sprookjeshuis. Daar groeit een imposante Libanonceder. Deze naaldboom werd als geboorteboom geplant op 7 mei 1923, om de opening van het Rivierenhof als openbaar park te vieren.



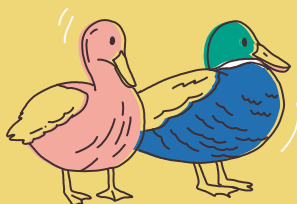
8

Deze indrukwekkende dreef doorsnijdt het hele park van oost naar west. Op de foto is er niemand te bespeuren, maar vandaag is de Parkweg een van de levensaders van het Rivierenhof. Veel van de oude processen verbaal worden door de domeinwachters in de buurt van de Parkweg opgesteld. Zo plukken kinderen perziken in het arboretum, belemmeren ze het verkeer door op de dreef te voetballen en rijden auto's en fietsers er te wild en te snel.



9

Dit is de Sterckshoeve. Oorspronkelijk hoorde ze bij het Sterckshof. De boer en boerin van de hoeve zorgden voor het eten en drinken van de kasteelbewoners. Vanaf 1938 kon je in de Sterckshoeve terecht voor een hapje en een drankje. Jammer genoeg valt er in 1945 een V- bom op de gebouwen. Die worden daarbij volledig vernield. De grote lindeboom rechts op de foto overleeft het bombardement gelukkig wel.



10

Het Sterckshof heet in de 14de eeuw Hooftvunder. Zijn huidige naam heeft het te danken aan Gerard Sterck, die eigenaar is in de 16de eeuw. Het kasteel heeft een bewogen leven achter de rug. Het wordt beschoten, geplunderd en platgebrand. Uiteindelijk doet het dienst als boerderij. Wat er rond 1900 overblijft, is te zien op deze foto. Via een brug en een poortgebouw betreed je het erf. Links staat het woonhuis met een toren. Rechts, net buiten beeld, staat nog een schuur. In 1931 verrijst op deze oude grondvesten het huidige kasteel. Het ziet er weliswaar oud uit, maar is in feite een 92-jarige jongeling. Enkel de toegangspoort en de toren herinneren nog aan het oude kasteel.



Rond Atlas heerst een drukte van jewelste. Aan zijn voeten zitten mensen in het gras. Er wordt gespeeld en gewandeld. Links vooraan zitten enkele mensen op een bank. De kinderen zijn in wit gekleed en hangen een beetje verveeld over de rugleuning. Naast hen zit een dame met een witte schort. Ze is bezig met handwerk. Haar buurvrouw heeft een elegante hoed op en kijkt in de richting van Atlas. We kunnen ons zomaar voorstellen dat dit 'Madame' en haar kindermisje zijn, met de kinderen op wandel in het park. Er zit een eeuw tussen hun leven en het onze. Zou er veel verschil zijn?



11

Bovenop zijn rotsheuvel tilt Atlas het hemelgewelf op zijn schouders. Dit was de straf die oppergod Zeus voor hem bedacht, omdat Atlas de wapens tegen Zeus had durven opnemen. Atlas kijkt al zo'n 250 jaar over de Spiegelvijver naar het kasteel. Hij is het oudste beeld in het Rivierenhof. Op de foto heeft Atlas het gezelschap van een meisje en een jongen. Ze zitten in het gras en poseren gewillig voor de fotograaf.

Wanneer je bijna rond Atlas gewandeld bent, zie je aan de rechterkant achter de schuilhut in de verte verschillende grote bomen staan. Als je tijd hebt, wandel dan zeker eens tot daar. Er staan onder andere twee majestueuze beuken, en aan de rand van het water ook een grote Amerikaanse eik (T). Deze eik poseerde in zijn jonge(re) jaren voor de foto op de cover van deze brochure.





In de verte blinkt het kasteel aan de rand van de Spiegelvijver. Deze vijver heeft de vorm van een spiegel, maar kan ook het volledige kasteel weerspiegelen. Langs weerszijden van de dreef groeien drie rijen indrukwekkende beuken, die het geheel op een natuurlijke manier omkaderen. Links in beeld rusten een grootvader en zijn kleinzoon uit op een bank. Ook zij genieten van het uitzicht.

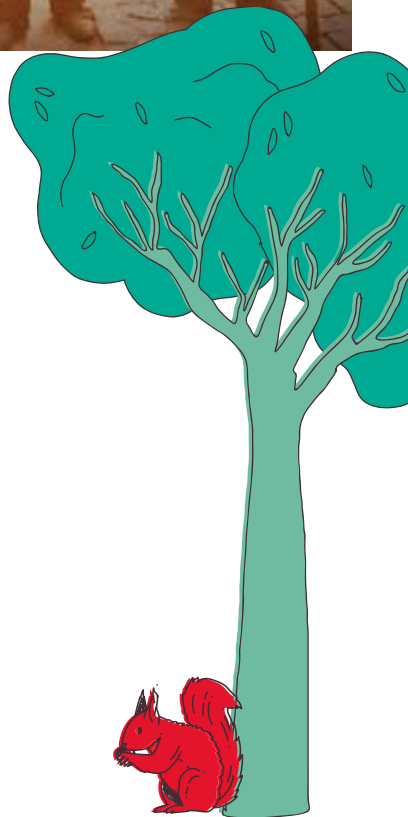
12

Het terras van het kasteel is gevuld met tafels en stoelen. Links maken drie mannen een praatje. Een vierde veegt de weg met een grote bezem. Tussen het kasteel en het koetshuis is een puntdak zichtbaar. Deze kapel werd gebouwd rond 1896 en wordt in 1924 alweer afgebroken. De zwarte moerbeiboom voor de kapel staat er vandaag nog steeds. Hij is dus minstens 100 jaar oud. Ook de vazen aan de vijver zijn nog altijd present. Rechts naast het kasteel, verbonden met een zuilengalerij, ligt de oude wintertuin.





De werkmannen van de familie Cogels blijven in dienst als de provincie Antwerpen het domein koopt in 1921. Ze onderhouden bomen, planten en bloemen, maar ook wegen, paden, vijvers en waterlopen. Van machines is in het begin geen sprake, dus alles gebeurt met eenvoudige werktuigen, zoals sikkels en zeis. Voor het zwaardere werk wordt de hulp van paarden ingeroepen. Max, het laatste werkpaard, gaat in 1972 met pensioen. Schapen worden ingezet als grasmaaier.



13

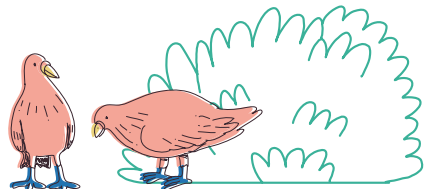
De fotograaf heeft enkele parkbezoekers gevonden die graag voor zijn lens willen poseren. De dames en heren zijn goed ingeduffeld, met mooie hoeden en elegante pakken, jurken en mantels. De kinderen dragen korte broeken en jurken, met blote benen. Voor WOI was er weinig verschil tussen de kledij voor kinderen en die voor volwassenen. Na WOI wordt er meer rekening gehouden met comfort: kinderen moeten kunnen spelen in hun kledij. Vandaag leidt deze dreef naar het Openluchttheater. Toen deze foto genomen werd, bestond het Openluchttheater nog niet. Aan de horizon lonkte er enkel bos en weiland.





De bakstenen gebouwen rechts zijn de oude ateliers en stallen van de familie Cogels. Na 1921 worden ze door de werkmannen in gebruik genomen. Wanneer er meer ruimte nodig is, worden in 1962 de gebouwen met de platte daken neergezet. Hier zijn de refter en kledruimtes van de werkmannen die vandaag het park onderhouden.

Aan de Parkweg loop je even naar links. De volgende foto staat naast het kasteel, aan de gracht. Keer terug nadat je foto 14 bekeken hebt, om het vervolg van de route af te werken.



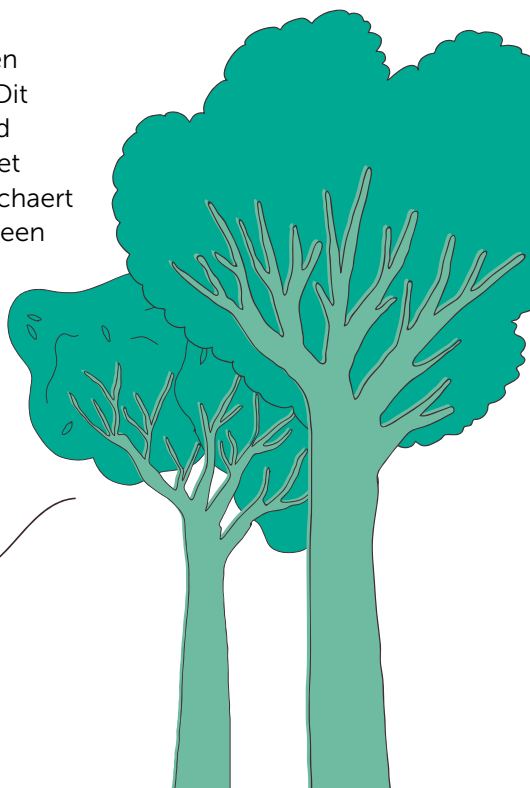
14

Dit pittoreske beeld is beslist een omweg waard. Zo'n 100 jaar geleden nam deze man met bolhoed en elegant pak de tijd om de eendjes eten te geven. Helemaal in zijn eentje geniet hij van de zon en de mooie omgeving. Enkel Diana houdt hem gezelschap op de achtergrond.





Eindigen doen we waar we begonnen zijn, bij het Infopunt Domeinwacht. Dit 'paviljoen' wordt rond 1907 gebouwd in opdracht van Louise Cogels. Na het overlijden van haar man Ernest Bosschaert de Bouwel in 1900 wil Louise niet alleen achterblijven in haar grote domein. Ze laat voor twee dochters een villa in het park bouwen. In deze villa woont Marie Bosschaert de Bouwel met haar man Jules della Faille de Leverghem.



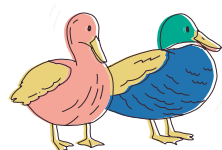
M



De zus van Marie, Isabelle, is getrouwd met Henry, de broer van Jules. Zij wonen in de villa aan de Turnhoutsebaan 232. Na de dood van Henry hertrouwt Isabelle op 10 mei 1920 met Ludovic, een derde broer. Het hele gezelschap poseert tijdens de trouwdag op de trappen van het paviljoen.

Ongeveer een jaar later, in juni 1921, verkopen Marie, Isabelle en de rest van de familie Cogels het Rivierenhof aan de provincie Antwerpen. En bijna dag op dag 3 jaar later, op 7 mei 1923, opent het Rivierenhof zijn poorten als openbaar park.

100 jaren zijn voorbij gevlogen. Het Rivierenhof is een prachtige mengeling van erfgoed, natuur, cultuur en recreatie. Voor ons, en hopelijk ook voor vele generaties na ons.





Bronvermelding Foto's Brochure

Titelpagina: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3827, ca 1923–1930.

A: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3833, 1928.

B: Anoniem, Rivierenhof Deurne, Collectie Fotomuseum Antwerpen, D/1120, ca 1923–1930.

C: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3825, ca 1923–1930. (met hond)

C: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 4039, ca 1923–1930.
(met sneeuw)

D: Anoniem, Collectie Fotomuseum Antwerpen, P/2002/347/6,
ca 1923–1930.

E: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3803, 1921–1924.

F: Anoniem, Rivierenhof Deurne, Collectie Fotomuseum Antwerpen,
D/1121, ca 1923–1930.

G: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3824, ca 1923–1930.

H: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3808, ca 1924–1930.

I: Anoniem, Rivierenhof Deurne, Collectie Fotomuseum Antwerpen,
D/1117, ca 1923–1930.

J: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3797, 1921–1924.

K: Anoniem, Collectie Rivierenhof, LVL 0581, ca 1895.

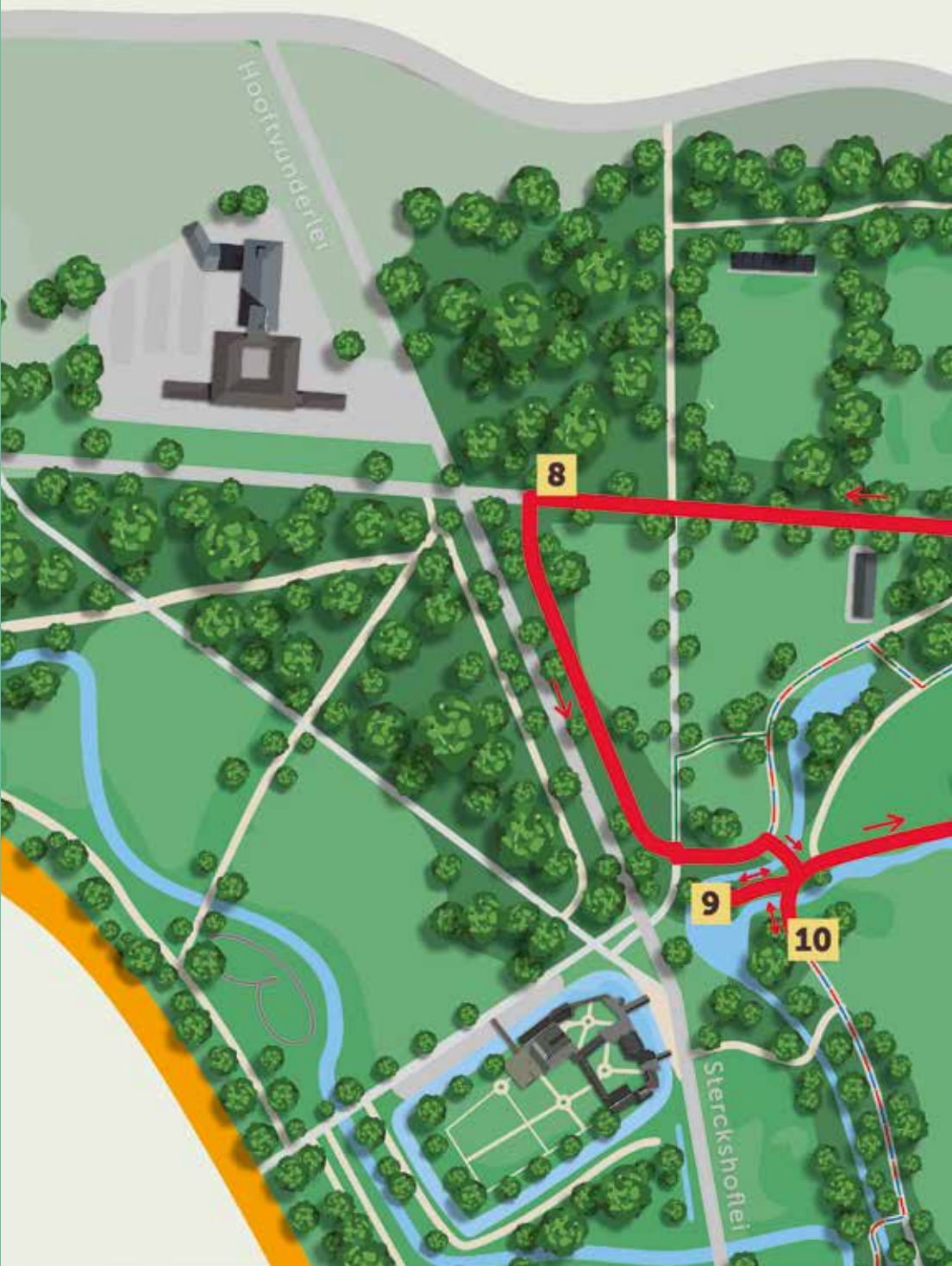
L: Anoniem, Collectie Rivierenhof, GPN 3814, ca 1920–1930.

M: Anoniem, Postkaart 'Paviljoen van Deurne-bij-Antwerpen',
Collectie Stella Van Hofstraeten, 1916.

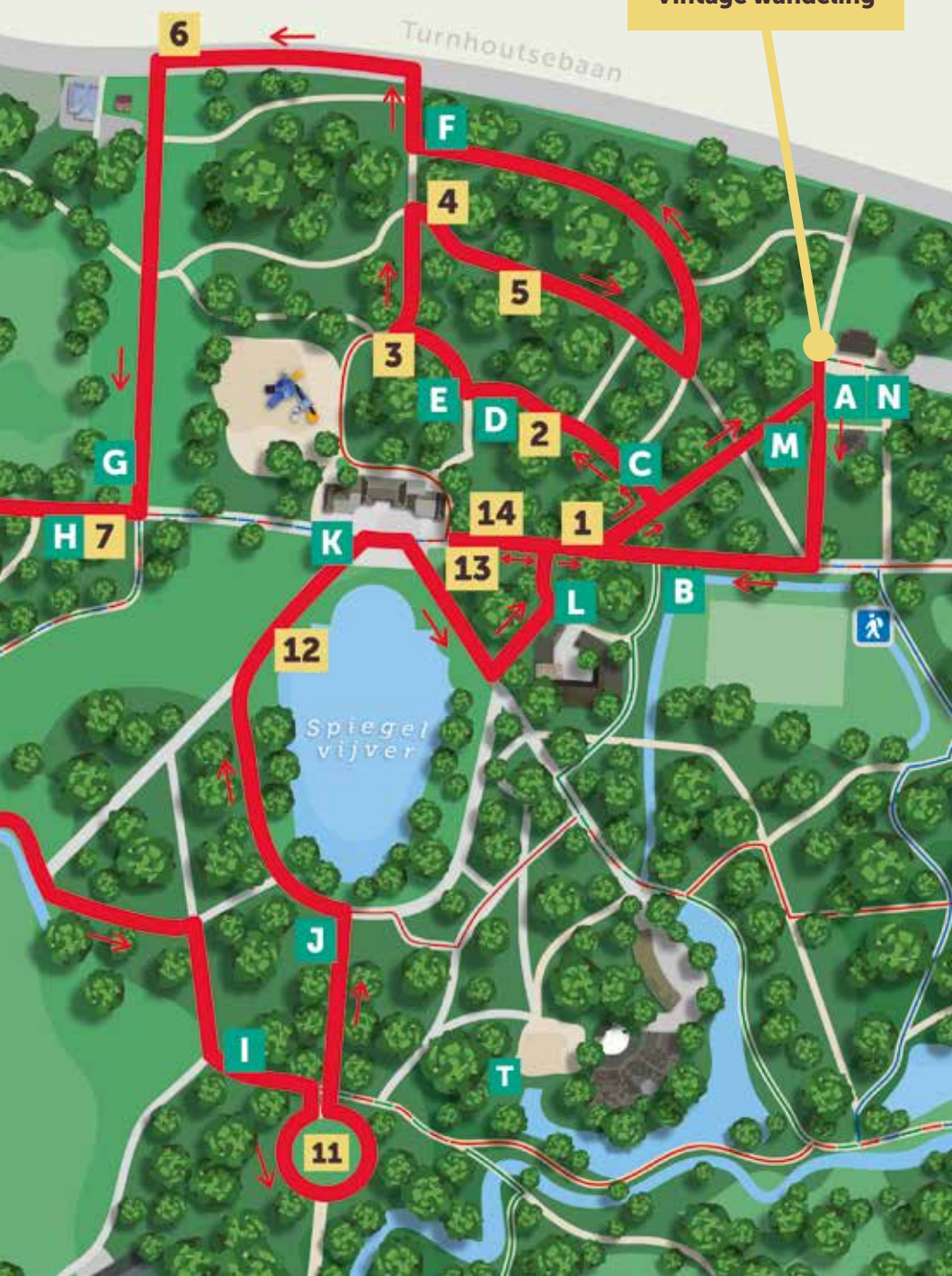
N: Anoniem, Collectie Rivierenhof, LVL 1249, 10 mei 1920.

De detailkaart vind je op de achterkant van deze pagina.





Start- en eindpunt
van de
Vintage wandeling



Wil je graag meer weten over het Rivierenhof?

Koop dan zeker het boek
'Rivierenhof – Parkgeheimen'.

Meer info via het Infopunt Domeinwacht
of via de website 100jaarrivierenhof.be

RIVIEREN HOF

Parkgeheimen



LUSTER